

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาแก่เด็กในวัยที่กำลังเจริญเติบโตมากที่สุด เพราะเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดให้แก่พลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ คุณภาพของประชาชนในชาติจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาด้วย ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าทีม ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตาม พระราชกฤษฎีการะเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2520 ให้อำนาจหน้าที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2520 กำหนดตำแหน่งไว้ในมาตรา 4(ข) ให้มีหน้าที่บริการและให้การศึกษากำหนดตำแหน่งไว้เป็น ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน

ผู้บริหารในแต่ละโรงเรียนจะมีบทบาทแตกต่างกันไปตามลักษณะบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ ความถนัดเฉพาะตัวของบุคคลที่ดำรงตำแหน่ง ความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน และความคาดหวังของชุมชน องค์ประกอบเหล่านี้จะมีส่วนผลักดันให้บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมีความแตกต่างกัน และประการสำคัญที่สุดก็คือ ความคิดรวบยอดที่เป็นพื้นฐานในการบริหารงานจะเป็นผลผลักดันต่อความเป็นผู้นำและภารกิจที่ปฏิบัติ (นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ 2525 : 97-98)

ชาร์ง บัวศรี (2506 : 51 - 52) กล่าวว่าครูใหญ่เปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน ส่งเสริมความก้าวหน้า การเรียนการสอน เพื่อให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ต้องรับผิดชอบงานของโรงเรียนทุกระดับ ทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ เป็นผู้ที่ควรให้กำลังใจ และส่งเสริมผู้ที่ทำงานดีงาม นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน และเป็นผู้ประสานงานของโรงเรียนกับชุมชนอีกด้วย

มาตรฐานกำหนดตำแหน่งตามพระราชกฤษฎีการะเบียบข้าราชการครูส่วนจังหวัด พ.ศ. 2521 ซึ่งปัจจุบันนี้แม้รัฐบาลจะประกาศใช้พระราชบัญญัติข้าราชการครู (พ.ศ. 2523) แล้ว ก็ยังคงใช้มาตรฐานกำหนดตำแหน่งฉบับนี้โดยกำหนดความรับผิดชอบของครูใหญ่

อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียนตามลำดับมากน้อยของปริมาณและคุณภาพของงาน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จะต้องดำเนินการอย่างน้อย 4 ประการ คือ (สุรพันธุ์ ยันต์ทอง 2526 : 54)

1. การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การควบคุมการเรียนการสอน การฝึกอบรม การวัดผลการศึกษา การสอน โครงการสอน โปรแกรมการเรียน คู่มือประกอบการเรียน วัสดุอุปกรณ์ห้องสมุด โสตทัศนศึกษา นิเทศการศึกษา ให้อำนาจปรึกษา
2. การบริหารงานธุรการ ได้แก่ การควบคุมดูแลบริเวณอาคารสถานที่ การเงิน พัสดุ ครุภัณฑ์ งานทะเบียน เอกสาร จักรระบบงาน กำหนดลักษณะงาน รวบรวมข้อมูล สถิติต่าง ๆ ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน
3. การบริหารกิจการนักเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมหลักสูตร บริการแนะแนว ดูแลสวัสดิการความเป็นอยู่ของนักเรียน การปกครองวินัย
4. บริหารทางวิชาการแก่ชุมชน และการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน ได้แก่ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพ ตามความต้องการของท้องถิ่น เสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและประชาชน จัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

งานในหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีงานหลักที่ต้องบริหาร 7 ประการคือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชน การบริหารงานธุรการ งานบริการ และงานวัดผล และประเมินผล (Burr 1963 : 183) สำหรับอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ตามมาตรา 66(6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 คือ การจัดการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ประมาณร้อยละ 41 ของจำนวนเด็กในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับในกรุงเทพมหานคร (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2527 : 5) นับว่า กรุงเทพมหานครมีความรับผิดชอบต่อการศึกษาของเด็กในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ทำให้การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครต้องเพิ่มจำนวนโรงเรียน ครู ตามอัตราที่สนองต่อความต้องการ จึงมีโรงเรียนในสังกัด 422 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่สอนผลัดเดียวจำนวน 388 โรงเรียน และที่เปิดสอนสองผลัดจำนวน 34 โรงเรียน

มีนักเรียนจำนวน 221,620 คน จัดเป็นห้องเรียนจำนวน 7,729 ห้องเรียน มีครูทั้งสิ้น 12,003 คน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2527 : 24 - 25) นอกจากกรุงเทพมหานครจะต้องรับผิดชอบนักเรียนเป็นจำนวนเม็ดเงินแล้ว จากการสำรวจปัญหาพบว่า นักเรียนของกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มาจากครอบครัวฐานะยากจน เด็กขาดปัจจัยประกอบในการเรียนเกือบทุกด้าน เช่น อาหารกลางวัน เครื่องแต่งกาย สมุด หนังสือ และเครื่องเขียน ทั้งไม่ได้เตรียมตัวเข้าเรียนมาก่อน จึงเกิดเป็นปัญหาในการสร้างคุณภาพนักเรียนให้ทัดเทียมกับนักเรียนในสังกัดอื่น ๆ

ระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 และระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2524 โดยอำนาจในการบริหารการศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับคือ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2527 : 3 - 4)

1. ระดับกรุงเทพมหานคร ผู้มีอำนาจได้แก่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ โดยระดับนี้มีคณะกรรมการการศึกษากรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่เป็นคณะที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และมีสำนักการศึกษาเป็นส่วนราชการที่รับผิดชอบดำเนินการ
2. ระดับเขต ผู้มีอำนาจได้แก่ หัวหน้าเขต โดยระดับนี้มีคณะกรรมการการศึกษาเขต ทำหน้าที่เป็นคณะที่ปรึกษาของหัวหน้าเขต และมีงานศึกษาธิการเขตเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ
3. ระดับโรงเรียน ผู้มีอำนาจได้แก่ หัวหน้าสถานศึกษา โดยระดับนี้มีคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียน เป็นคณะที่ปรึกษาหัวหน้าสถานศึกษา และระดับนี้เป็นระดับปฏิบัติการ

โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติ งานการศึกษาจะดีหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับโรงเรียน ซึ่งครูใหญ่เป็นตัวจักรสำคัญที่สุดในการบริหารโรงเรียน และนำคณะครูใหญ่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารในฐานะหัวหน้าสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ของกรุงเทพมหานครให้มีลักษณะงานที่ปฏิบัติ คือ วางแผนการปฏิบัติงาน กำหนดวิธีดำเนินงาน และติดตามผลด้านวิชาการ ชุกรการ

ปกครอง และกิจกรรม ควบคุมการเรียนการสอนและมีกิจกรรม จัดทำระเบียบและวัตถุประสงค์ การศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตร จัดทำรายการสอน โครงการสอน ทั้งวิชาสามัญและ และวิชาชีพ จัดรายการการเรียน คู่มือประกอบการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การศึกษา จัดบริการแนะแนวห้องสมุด และสอดแทรกศึกษาให้ใช้ได้โรงเรียน และสามารถ เผยแพร่เป็นตัวอย่างได้ จัดการฝึกอบรมวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ควบคุมดูแลบริเวณอาคารสถานที่ และงานด้านการเงิน พัสดุ ทรัพย์สิน งานทะเบียน เอกสารให้เป็นไปตามระเบียบ ควบคุมดูแล ปกครอง จักรระบบงานในโรงเรียน กำหนด ลักษณะงาน มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ติดตามให้คำปรึกษา แก้ปัญหาและนิเทศ บังคับบัญชาครู อาจารย์ นักเรียน ตลอดจนเจ้าหน้าที่อื่น ให้สามารถ ปฏิบัติตามหน้าที่อย่างถูกต้องครบถ้วน ดูแลสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของนักเรียน ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่อื่น สร้างเสริมความสัมพันธ์กับผู้บริหารและประชาชนในท้องถิ่น จัดกิจกรรมและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล มีการวิเคราะห์วิจัยและรวบรวมข้อมูล จัดทำสถิติต่าง ๆ นำเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ทางการศึกษามาใช้และเผยแพร่ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาโรงเรียนให้ เป็นที่นิยมของประชาชนเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ ตามที่ได้รับแต่งตั้ง ตลอดจน ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การศึกษาของกรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2524 : 3 - 9)

จะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ใกล้ชิดกับประชาชน ในท้องถิ่นมากที่สุด เป็นบุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นหวังพึ่งพาอาศัยในกิจการทั่ว ๆ ไป ผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทสำคัญทั้ง ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ต้องมีความรอบรู้ ฐานะของโรงเรียน งานของชุมชน มีค่านิยม มีคุณธรรมดีงาม มีบุคลิกลักษณะดีเป็นที่ เดือดโสม การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จึงมีผลต่อคุณภาพของ นักเรียน การสอนของครู และต่อกิจการอื่น ๆ ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน

ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีคุณสมบัติส่วนตัว และคุณสมบัติทางอาชีพ เพราะ เป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงาน ดังที่ อาษา เมฆสวรรค์ (กรมการปกครอง 2510 : 195) กล่าวไว้ว่า "หัวหน้างานเป็นตัวละครที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ที่อยู่บังคับบัญชา

และต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพและลักษณะของหัวหน้างานจึงมีความใกล้ชิดกับ คุณภาพของสถาบัน มีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีปฏิบัติงานขององค์การหรือหน่วยงานแต่ละ แห่งเป็นอันมาก" ดังนั้น สมบูรณ์ พรหมภาพ (2521 : 250) จึงได้จำแนกคุณสมบัติ ของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 5 ประการ คือ ความเป็นผู้นำ หรือภาวะผู้นำ ความรอบรู้ ทางวิชาการ มนุษยสัมพันธ์ที่ดี คุณธรรมอันสูงส่ง และสุขภาพที่ร่างกายแข็งแรง

ทั้งนี้ผู้บริหารแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันไปทั้งในด้านบุคลิกภาพส่วนตัว และลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกในการปฏิบัติงาน ดังนั้นการที่จะเข้าใจพฤติกรรมผู้นำ ของผู้บริหารจึงต้องพิจารณาบุคลิกภาพ ความรู้สึกส่วนตัว ความต้องการส่วนตัวของ ผู้บริหารควบคู่ไปด้วย พฤติกรรมผู้นำย่อมมีความสำคัญในการบริหารงาน ซึ่งผู้บริหารแต่ละ คนจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันนั้นย่อมสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน เช่น ในด้านเชาวน์ปัญญา ความสามารถ ทักษะคติ ความสนใจ และความทะเยอทะยาน ตลอดจนตั้งใจในการทำงาน คนบางคนทำงานเพื่อหวังเงินเดือนเป็นผลตอบแทน แต่บางคนอาจต้องการทางด้านจิตใจในอันที่จะเข้าไปทำงานร่วมกับกลุ่มคนต่าง ๆ ในองค์การ ปัจจัยที่ทำให้พฤติกรรมมนุษย์มีลักษณะแตกต่างกัน สืบเนื่องมาจากระบบค่านิยม (personal value system) ที่แตกต่างกัน ทั้งทัศนคติ แนวโน้มของความรู้สึกนึกคิด ของตน ความเข้าใจ และความชอบพอไม่เหมือนกัน เพราะความสามารถในการรับรู้ มีความเข้าใจ และมีแรงจูงใจแตกต่างกัน (ชงชัย สันติวงษ์ 2523 : 347 - 348) พฤติกรรมหรือการแสดงออกใด ๆ ของมนุษย์นั้นจะมีสาเหตุเสมอ การกระทำของคน ที่เกิดขึ้นจะไม่เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอยโดยไม่มีสาเหตุ สิ่งที่เป็นสาเหตุหรือต้นเหตุที่ทำให้ เกิดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมก็คือ ความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองที่เกิดขึ้นใน ตัวบุคคล (inner state of need orientation)

บุคลิกภาพได้ถูกกำหนดโดยสิ่งที่บุคคลได้รับรู้และมีประสบการณ์โดยบุคคล แต่ละบุคคลต่างก็มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันซึ่งทำให้บุคลิกภาพของบุคคลเหล่านั้นแตกต่าง กันไปด้วย ความแตกต่างนี้รวมทั้งความแตกต่างในเรื่องความนึกคิดเกี่ยวกับตน (self concept) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร เป็นสิ่งสำคัญต่อการปฏิบัติงานอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องของ

พฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่นในด้านของความร่วมมือหรือการร่วม
 ประสานสัมพันธ์ (inclusion) ในด้านการควบคุม (control) ในด้านความ
 หึงพ้อใจหรือความรักใคร่ผูกพัน (affection) เพราะพฤติกรรมดังกล่าวมีความจำเป็น
 และมีความสำคัญต่อลักษณะของงาน หน้าที่ความรับผิดชอบ และเป็นผลต่อบุคลิกภาพ
 ของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เพราะ "พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อบุคคล
 อื่นถูกกำหนดโดยการตัดสินใจและประเมินพฤติกรรมของบุคคลผู้นั้นด้วย" (Downey
 1977 : 73)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมผู้นำซึ่งส่งผลต่อบุคลิกภาพ
 ของผู้บริหารและต่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญ
 ของการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) การยอมรับ (Acknowledgement)
 การเป็นที่รู้จัก (being known) ความเด่น (prominence) การยอมรับนับถือ (recognition)
 สถานะ (status) ความเป็นตัวของตัวเอง (individuality) ความเอาใจใส่
 (interest) การมีส่วนร่วม (participation) การตัดสินใจระหว่างผู้คน
 (decision-making process between people) อำนาจตามตำแหน่ง (authority)
 อิทธิพล (influence) อำนาจ (power) ความไว้วางใจส่วนตัว (personal
 confidence) เป็นต้น เพราะเป็นสิ่งสำคัญของพฤติกรรมผู้นำในการที่จะแสดงออก
 และต่อการ ผู้วิจัยจึงศึกษาลักษณะพฤติกรรมผู้นำโดยยึดทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่าง
 บุคคล (The Fundamental Interpersonal Relationship Orien) ของ ชุทซ์
 (Schutz) จำนวน 6 ลักษณะ คือ ด้านการแสดงออกในการร่วมประสานสัมพันธ์
 ด้านความต้องการในการร่วมประสานสัมพันธ์ ด้านการแสดงออกในการควบคุม ด้าน
 ความต้องการในการควบคุม ด้านการแสดงออกซึ่งความรักใคร่ผูกพัน ด้านความต้องการ
 ในการรักใคร่ผูกพัน (Wiggins 1969 : 45)

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
 ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมผู้นำ ซึ่งส่งผลต่อบุคลิกภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากจำนวนผู้บริหาร โรงเรียนทั้งสิ้น 422 คน แยกตาม เพศ อายุ วุฒิ ตำแหน่ง และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร
2. ศึกษาลักษณะพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโดยยึดหลักทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ ชูทซ์ (Schutz) ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมความต้องการ 3 ประการ คือการรวมประสานสัมพันธ์ (Inclusion) การควบคุม (Control) และความรักใคร่ผูกพัน (Affection) (Wiggins 1969 : 45)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะพฤติกรรมผู้นำ หมายถึง ลักษณะหรือระบบภายในของบุคคล เช่น ระบบพื้นฐานทางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระบบความเชื่อ ระบบค่านิยมที่ส่งผลถึงการกระทำ หรือการแสดงออกของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 6 ด้าน คือ ด้านการแสดงออกในการรวมประสานสัมพันธ์ ด้านความต้องการในการรวมประสานสัมพันธ์ ด้านการแสดงออกในด้านการควบคุม ด้านความต้องการในด้านการควบคุม ด้านการแสดงออกซึ่งความรักใคร่ผูกพัน และด้านความต้องการความรักใคร่ผูกพัน
2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายให้อำนาจหน้าที่ในการจัดการหรืออำนวยการในงานต่าง ๆ ของโรงเรียน อันได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน
3. ประถมศึกษา หมายถึง การศึกษาภาคบังคับ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. กรุงเทพมหานคร หมายถึง การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีระเบียบการปกครอง ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2518 (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523) ซึ่งได้กำหนดองค์การปกครองกรุงเทพมหานครออกเป็น 2 ส่วน คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสภากรุงเทพมหานคร มีหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือการจัดการศึกษาภาคบังคับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ช่วยให้เข้าใจลักษณะพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการคัดเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครในอนาคตได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยสังเขป ดังนี้

1. กลุ่มประชากร

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครทุกคน รวม 422 คน โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มี 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ สร้างขึ้นโดยการศึกษาจากตำรา และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาในส่วนนี้คำถามรวม 5 ข้อ คือ เพศ อายุ วุฒิ ตำแหน่ง และระยะเวลา ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมผู้นำ 6 ลักษณะ คือ ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกในการร่วมประสานสัมพันธ์ ลักษณะพฤติกรรมความต้องการในการร่วมประสานสัมพันธ์ ลักษณะพฤติกรรมแสดงออกในการควบคุม ลักษณะพฤติกรรมความต้องการในการควบคุม ลักษณะพฤติกรรมแสดงออกซึ่งความรักใคร่ผูกพัน ลักษณะพฤติกรรมความต้องการความรักใคร่ผูกพัน แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามใส่เครื่องหมายตามลำดับความถี่ ทายข้อความ แบบสอบถามดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามที่เรียกชื่อว่า The Fundamental Interpersonal Relationship Orientation-Behavior Questionnaire (FIRO-B) ของ ชูทซ์ (Schutz) (Wiggins 1969 : 133 - 137) และฉบับแปลเรียบเรียงโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉวีนิภา คุปรัตน์ (2521) แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน ตอนที่ 1 มี 16 ข้อ ตอนที่ 2 มี 24 ข้อ และตอนที่ 3 มี 14 ข้อ รวมทั้งสิ้น 54 ข้อ โดยแบ่งเป็นพฤติกรรมละ 9 ข้อ

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ จากผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ออกหนังสือคำสั่งถึงหัวหน้าเขตทั้ง 24 เขต และใช้วิธีการโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปขอความร่วมมือจากศึกษาเขต และเจ้าหน้าที่การศึกษาทั้ง 24 เขต เพื่อดำเนินการแจกและเก็บรวบรวมให้ โดยผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนจากเจ้าหน้าที่การศึกษาด้วยตนเองทั้ง 24 เขต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวหรือสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาถ้อยย่อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่ถามเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมผู้นำ มีคำถามพฤติกรรมละ 9 ข้อ รวมทั้งสิ้น 6 พฤติกรรม วิเคราะห์โดยการนำเอาผลการตอบแต่ละข้อคำถาม ไปตรวจกับตารางคำตอบ ถ้าผู้ตอบตอบถูกจะได้คะแนนข้อละ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดไม่ได้คะแนน พฤติกรรมหนึ่ง ๆ จึงมีคะแนนเต็ม 9 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ไปหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$$\bar{X} = \text{คะแนนเฉลี่ย}$$

$$\sum X = \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมด}$$

$$N = \text{จำนวนคนในกลุ่มประชากร}$$

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N}}$$

$$S.D. = \text{ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน}$$

$$\bar{X} = \text{คะแนนเฉลี่ย}$$

$$N = \text{จำนวนคนในกลุ่มประชากร}$$

นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปตรวจสอบกับเกณฑ์การแบ่งระดับพฤติกรรม เพื่อจำแนกคุณระดับลักษณะพฤติกรรมดังนี้

ระดับพฤติกรรม	คะแนน
ต่ำ	0 - 3
ปานกลาง	4 - 6
สูง	7 - 9

ลำดับชั้นในการเสนอขอ

แบ่งเป็น 5 บท และบรรณานุกรม ภาคผนวก

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึง ความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย และการรวบรวมข้อมูล กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวคือ ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ กล่าวโดยสรุปถึง วัตถุประสงค์ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และขอเสนอแนะ

บรรณานุกรม แสดงรายชื่อหนังสือและเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ประกอบด้วย หนังสือนำเสนอแบบสอบถาม และแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย